

Ruimte voor anders zijn

Kwartiermaken: kritische succesfactor voor inclusie & participatie

Terwijl gemeenten zoeken naar de beste manieren om maatschappelijke steun te organiseren, is ook een beweging 'van onderaf' gaande: kwartiermaken. Mensen in kwetsbare posities willen meedoen en zoeken bondgenoten om hen daarbij te steunen. Zij vinden die steun bij elkaar, bij mantelzorgers, medeburgers en bevlogen professionals. Werkbare aanpakken ontstaan als deze partijen en gemeenten elkaar vinden en als er ruimte is voor de oplossingen die zo worden ontwikkeld.

Hoe zorgt u voor een geslaagde samenwerking?

Kwartiermaken biedt oplossingen bij de aanpak van de transities, maar alleen als er op de juiste manier mee om wordt gegaan. We zetten een aantal uitgangspunten (1 en 2), dilemma's (3 t/m 5) en belangrijke elementen in de aanpak (6 t/m 9) op een rij:

1. Het streven naar inclusie is een belangrijke bestaansreden voor de beweging van vermaatschappelijking* waar kwartiermaken uit voortkomt. Ook is het een van de doelen van de Wmo: erbij horen en meedoen. Een goede match dus.

2. Kwartiermakers werken aan ruimte voor 'anders zijn'. Meedoen van mensen in kwetsbare posities heeft alleen kans van slagen als de samenleving ook echt ruimte voor ze maakt. Om dat te bereiken zullen de belangen van betrokkenen steeds opnieuw moeten worden achterhaald, gearticuleerd en behartigd.

3. De initiatieven en oplossingen vanuit het kwartiermaken kunnen afwijken van gangbare oplossingen. Het is van belang dat Wmo-beleidsmakers investeren in het leren kennen, aanmoedigen en ondersteunen van de kracht en het talent in de eigen oplossingen van de mensen in kwetsbare posities.

* Definitie van vermaatschappelijking: 'iemand vanuit een positie buiten het gewone maatschappelijke verkeer en buiten het alledaagse sociale leven weer deel te laten hebben aan dat maatschappelijk leven'. A. Baart, Klein pleidooi tegen grote distantiëring in de zorg, Paul Cremerslezing 2004.

4. De verschillende denkwijzen van systeem- en leefwereld botsen. Veel van de drempels die mensen ervaren om mee te doen en erbij te horen zijn moeilijk te benoemen in de termen van de instellingen en instanties waar zij mee te maken hebben. Het is voor hen vaak moeilijk uit te leggen waarom oplossingen die anderen bieden niet haalbaar voor ze zijn; ze schamen zich er ook voor.

5. Te veel nadruk op zelfredzaamheid is riskant. Het gevaar is dat het kwetsbaar-zijn taboe wordt. Kwartiermakers proberen juist (eigen) kracht en kwetsbaarheid met elkaar te verbinden. Want aandacht voor beide is nodig in duurzame aanpakken.

6. Verwelkom variatie, ook in de vorm van participatie. Alleen met erkenning van die diversiteit wordt meedoen mogelijk voor iedereen. Een valkuil is het opvoeren van de druk tot vooraf gedefinieerde participatie en daarmee tot assimilatie: worden als 'de anderen'. Onder die druk bezwijken juist velen.

Job carving: wat is dat?

Bij job carving worden banen en functieprofielen geanalyseerd en worden er bepaalde taken uitgelicht en samengevoegd tot een nieuwe baan. Zo kun je een baan 'op maat van de persoon' maken.

7. Maatschappelijke steun is een centraal begrip in de Wmo en ook hierin is ruimte voor diversiteit en eigen keuzes essentieel. Steun is pas steun als het ervaren wordt als steun! Een sociaal netwerk is dan ook niet altijd een steunend netwerk. Iemand trekt zich terug als de omgeving afkeurend op zijn afwijkend gedrag reageert of als hij de verkregen steun beleeft als afhankelijkheid en bang is zijn autonomie te verliezen.

8. Werk aan niches: plekken waar mensen zich veilig en welkom voelen en waar ze de ruimte krijgen om naar eigen mogelijkheden mee te doen. Dit maakt maatschappelijke deelname van uitgesloten groepen mogelijk. Denk bij inclusie in werk bijvoorbeeld aan job carving (zie kader boven).

9. De Wmo zet in op burgersvrienderschap, daadwerkelijk samenleven. Burgersvrienderschap ontstaat als burgers deelnemen aan elkaars leven, tot voordeel van allebei. Maatjesprojecten zijn hier bij uitstek een voorbeeld van. Let op: dit vervangt de professionele hulpverlening niet (volledig). Zij vullen elkaar aan en professionele procesbegeleiding op de achtergrond is noodzakelijk.

Noodzaak tot gerichte actie

De transities hebben alleen kans van slagen als ook deze innovatie wordt gerealiseerd. Hiervoor zijn geen blauwdrukken. Het vraagt een gericht proces van leren en ontwikkelen, vooral op lokaal niveau, door alle betrokkenen, samen met elkaar.

Meer informatie

Lees meer over kwartiermaken op <https://www.movisie.nl/esi/kwartiermaken>.

kennis en aanpak van
sociale vraagstukken

Ons aanbod

Werken aan inclusie met alle relevante partijen: mensen in kwetsbare posities, vitale (wijk)bewoners, aanbieders zoals een sociaal wijkteam en betrokken ambtenaren. En zo mogelijk ook het onderwijs, kunstenaars en het lokale bedrijfsleven. Movisie kan u hierbij van dienst zijn. Neem contact op voor een nadere verkenning. Concrete voorbeelden wat we voor u kunnen betekenen:

1. Een co-creatief visietraject waarin de genoemde partijen samen een domeinoverstijgende toekomstagenda voor het werkgebied uitwerken. Dit op basis van het gedachtengoed van kracht in kwetsbaarheid, kwartiermaken en ruimte voor diversiteit in participatie.

2. Een tweedaagse module 'eigen regie voor mensen in kwetsbare posities en kwartiermaken', voor sociale wijkteams en/of netwerken van professionals die uitvoering geven aan de transities.

3. Advies over het inrichten van een leeromgeving waarin de genoemde partijen de toekomstagenda vertalen naar concrete acties, uitvoeren en er ook steeds op reflecteren om van en aan elkaar leren.

4. Het begeleiden van een gecombineerd leer- en ontwikkeltraject. Zo'n traject bestaat uit een combinatie van bijeenkomsten, trainingen, uitwisselingsactiviteiten, interview, monitoring en advies gedurende een langere periode.

Wie zijn wij?

- * Anne-Marie van Bergen, senior adviseur bij Movisie, advies, training en onderzoek over eigen regievoering en eigenaarschap door mensen in kwetsbare posities, zie www.movisie.nl/zelfregie.
E: a.vanbergen@movisie.nl, T: 030 789 20 67.
- * Doortje Kal, voorheen bijzonder lector Kwartiermaken, zie www.kwartiermaken.nl.
- * Gerda Scholtens, Kwartiermaker, onderzoek, training en advies, zie www.gerdascholtens.nl.
- * Ben Venneman en Kees Onderwater, Bureau OnderBoven, Opbouwen van een inclusieve samenleving, zie www.werkenindewijk.nu.